

MIMICRY, SYNCRETISM, TRADITIONALISM. WHAT DO THE ROMANIAN TEENAGE STUDENTS THINK ABOUT HALLOWEEN, VALENTINE'S DAY OR BLACK FRIDAY?

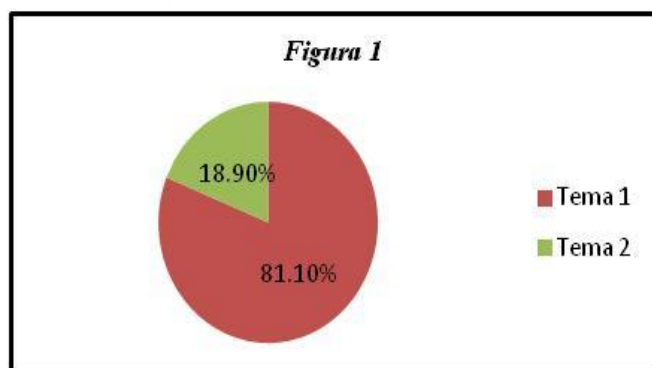
**Alina Țiței, Assist. Prof., PhD and Silvia Maria Chireac, Assoc. Prof., PhD, "Al.
Ioan Cuza" University of Iași**

Abstract: As Communism crumbled in Europe, many of the former socialist countries – Romania as well – began a rapprochement with the West, in an effort to shorten the gap with the civilized world. Mainly associated with America and Americans, this process of Westernization involved the appropriation of a number of cultural, social, political, and economic patterns. In recent years, celebratory practices such as Halloween, Valentine's Day or Black Friday have been quite enthusiastically adopted by Romanians; nevertheless, the response these practices have generated, especially among the young generations, is rather surprising. This paper focuses precisely on analyzing the opinions and attitudes of a group of Romanian high-school students towards "Americanization" in contrast to the autochthonous cultural heritage.

Keywords: tradition, celebration, American, Romanian, cultural identity

§.1. Preliminarii

Unul dintre principalele obiective enunțate în cadrul proiectului „Competențe lingvistice în L3 și identitate multiculturală – variabile de integrare lingvistică ale elevilor români în contexte de imigrație” este acela de a întreprinde o analiză a atitudinilor culturale pe care le dezvoltă elevii români din contextul autohton în comparație cu elevii români din contextul migrațional (Spania). Avem în vedere un factor determinant în procesul de configurare a identității culturale și multiculturale, respectiv modul diferit în care aceștia înțeleg să se raporteze la elementul cultural endogen, dar mai cu seamă la cel alogen. Prin urmare, am ales ca atât instrumentul lingvistic în limba română, cât și cel în limba spaniolă să ofere elevilor posibilitatea de a-și exprima opinia în legătură cu una dintre cele două teme cu caracter etno-socio-cultural pe care le-am propus în fiecare caz.

Lucrarea de față se oprește asupra datelor culese în urma aplicării instrumentului lingvistic în limba maternă, mai exact, asupra opiniilor și atitudinilor manifestate de către grupul-țintă față de cea de-a doua temă sugerată: „Românii și sărbătorile americane (Valentine’s Day, Halloween,

Black Friday): pro sau contra?”. Din cei 127 de elevi ai Liceului „Emil Racoviță” din Vaslui, cu vârste cuprinse între 14 și 16 ani, care au participat la probă, majoritatea (103) s-a orientat către prima temă – „Rolul tehnologiei și al rețelelor sociale în viața de zi cu zi” – și doar 24 de elevi au optat pentru cea de-a doua, care constituie subiectul analizei noastre (Fig.1). Trebuie însă menționat că datele prezentate sunt parțiale, instrumentul lingvistic urmând a fi aplicat și în cadrul altor unități de învățământ.

De ce am propus o astfel de temă? În primul rând, deoarece am considerat oportun și necesar să adecvăm conținutul etno-socio-cultural al probei lingvistice la categoria de vârstă a grupului-țintă cu care aveam să lucrăm. În al doilea rând, întrucât era vorba despre tineri, am încercat să propunem o temă care să le trezească interesul, dar și care să răspundă obiectivului nostru de a afla cum percep adolescenții români – și românii, în general – elementele din cultura proprie și din culturile străine, mai cu seamă cele importate din cultura americană, predominante în ultimele două decenii și jumătate.

Pentru fostele țări socialiste, printre care și România, prăbușirea regimului comunist a însemnat o apropiere firească de Vest, menită să scurteze decalajul față de lumea civilizată. *Occidentalizarea* – un proces conotat mai degrabă negativ ca rezultat al îndelungatei asocieri cu imperialismul și colonialismul vestic (Spania, Portugalia, Anglia, Franța, Statele Unite) – a presupus totuși și adoptarea unor modele pozitive, în speță politice și economice, dar și socio-culturale, legate de tehnologie, limbă, legislație, stil de viață sau gastronomie¹.

O ușoară nuanțare a termenului plasează însă occidentalizarea, cel puțin din perspectiva europeană ulterioară celei de-a doua conflagrații mondiale, în strânsă legătură cu Statele Unite ale Americii. Apare astfel în spațiul public conceptul de *americanizare*, definită de istoricul

¹ George Ritzer & Paul Dean, *Globalization: A Basic Text*, 2nd edition, UK: John Wiley & Sons, Ltd, 2015, p. 79.

Richard Kuisel ca „importul de către non-americani al unor produse, imagini, tehnologii, practici și conduite intim asociate cu America/americanii”². Ori, altfel spus, fenomenul care impune „adoptarea consumului de masă, a capitalismului de piață și a culturii de masă”³. Dacă în perioada imediat următoare războiului au fost mulți cei care au aplaudat rolul salvator al Statelor Unite în istoria Europei, începând cu anii '60 ele sunt percepute mai curând ca o amenințare comercială, industrială și economică la adresa „Bătrânului Continent”. În zilele noastre, nu doar Europa, ci întreaga lume resimte procesul acesta de americanizare, care afectează îndeosebi sfera economică, dar și pe cea politică, juridică, militară și culturală⁴.

Într-o societate globală consumeristă, Statele Unite sunt liderul incontestabil, multe dintre cele mai puternice și valoroase branduri din lume aparținând „Unchiului Sam”. Cum era de așteptat, nici România postdecembristă nu a fost ocolită de „febra” produselor americane, iar în ultimii ani a venit și rândul unor practici festive precum Halloween, Valentine’s Day ori Black Friday să fie primite cu destul de mult entuziasm de către români, în pofida unui patrimoniu de tradiții și obiceiuri populare destul de bogat. Care este însă istoria acestor sărbători de peste Ocean, cât din semnificația lor inițială se mai păstrează astăzi și în ce măsură influențează ele identitatea culturală a poporului român?

§.2. Pe urmele sărbătorilor americane: Halloween, Valentine’s Day, Black Friday

Sărbătorit mai ales în Irlanda, Statele Unite, Canada, Puerto Rico și Marea Britanie, și ocazional în unele părți din Australia și Noua Zeelandă⁵, Halloweenul este un produs cultural tradițional – devenit între timp un adevărat eveniment de masă – pe care americanii l-au „exportat” cu succes în numeroase colțuri ale lumii (se estimează că peste 100 de țări au preluat această sărbătoare⁶) și care a ajuns rapid extrem de popular atât printre cei mici, cât și printre adulți. Numărul foarte mare de vânzări înregistrat cu acest prilej plasează sărbătoarea pe locul al

² Richard Kuisel, “Debating Americanization: The Case of France”, in Ulrich BECK, Natan SZNAIDER, Rainer WINTER (eds.) *Global America? The Cultural Consequences of Globalization*, Liverpool: Liverpool University Press, 2003, p. 96.

³ Richard Kuisel, *op. cit.*, p. 97.

⁴ George Ritzer & Paul Dean, *op. cit.*, p. 79.

⁵ „Halloween”, <https://ro.wikipedia.org/wiki/Halloween> [Accesat la: 25/04/2016].

⁶ „Halloweenul – exmatriculat din școlile americane – adoptat de cele românești”, in *Semnele Timpului*, <http://semneletimpului.ro/religie/halloweenul-exmatriculat-din-scolile-americane-adoptat-de-cele-romanesti.html> [Accesat la 01/05/2016].

doilea după Crăciun, iar în Statele Unite este considerată a treia cea mai importantă petrecere a anului, după Revelion și Super Bowl Sunday⁷.

Dar cum a luat naștere Halloween? Analele Bisericii Catolice consemnează că în anul 609/610 papa Bonifaciu IV alege data de 13 mai pentru a consacra Panteonul ca bazilică creștină în cinstea Fecioarei Maria și a martirilor din timpul persecuțiilor romane. Un secol mai târziu, în anul 741, papa Grigore III dedică în bazilica Sfântului Petru un oratoriu nu doar martirilor, ci tuturor sfinților în general. Sărbătoarea își lărgeste astfel conținutul, iar în anul 835 papa Grigore IV mută data sărbătorii pe 1 noiembrie, zi închinată de atunci Fecioarei Maria și tuturor sfinților – *All Saints' Day* sau *All Hallows' Day*. Seara din ajun, 31 octombrie, era cunoscută ca *All Saints' Eve* sau *All Hallows' Eve* – de unde și numele actual al sărbătorii. Mai mult decât atât, în anul 988, Biserica Apuseană instituie o nouă sărbătoare pe data de 2 noiembrie: Ziua Morților (*All Souls' Day*), moment de aducere aminte în care credincioșii se roagă pentru ca sufletele din purgatoriu să fie izbăvite de chinurile veșnice⁸.

Însă cu mult înainte ca Halloweenul să îmbrace haina creștină, în nordul Europei, vechii celți sărbătoreau timp de trei zile festivalul Samhain, care marca Anul Nou Celtic. Religia lor politeistă se baza pe existența și venerarea unui număr mare de zei, printre care și Samhain, zeul morților. Pe 1 noiembrie celții celebrau Anul Nou și începutul iernii. Aveau convingerea că la cumpăna dintre vechiul și noul an, pe 31 octombrie, Samhain aduna toate sufletele celor care muriseră în anul precedent și hotăra ce formă aveau să ia în anul următor. Cele bune se reîncarnau într-un corp omenesc, pe când cele rele erau condamnate să trăiască în trupurile animalelor. Credeau, de asemenea, că această pedeapsă putea fi ușurată prin sacrificii, rugăciuni și ofrande aduse zeului.

Samhain îngăduia celor care muriseră în cursul anului să se întoarcă preț de câteva ore la locuințele de odinioară, pentru a se reuni cu cei dragi lor. Așa se explică și credința celților că în noaptea de Anul Nou – Halloweenul actual –, vrăjitoare, fantome și demoni de tot felul bântuiau pe pământ. Pentru a alunga aceste spirite, care se temeau de foc, dar și pentru a-l preamări pe Belenus – zeul luminii, al soarelui și al vindecării –, druizii aprindeau pe culmile dealurilor niște ruguri imense. Se crede că tot în acea noapte duhurile necurate le jucau farse

⁷ John Ankerberg, John Weldon & Dillon Burroughs, *The Facts on Halloween*, Eugene, Oregon: Harvest House Publishers, 2008, p. 5.

⁸ John Ankerberg, John Weldon & Dillon Burroughs, *op. cit.*, p. 19.

oamenilor și își făceau apariții supranaturale. Ca parte a sărbătorii, celții se costumau, purtau măști grotești și dansau în jurul focurilor sacre, prefăcându-se adesea că erau urmăriți de spiritele malefice. Cei buni, în schimb, pe care zeul îi eliberase, erau întâmpinați cu mâncare pentru a se simți ca acasă.

Celții erau adepții practicilor oculte, venerau natura și îi atribuiau proprietăți miraculoase. Anumite plante și copaci, cum ar fi stejarul sau vâscul, aveau semnificații spirituale deosebite. Întrucât Samhain deschidea porțile noului an, divinația și prezicerea viitorului erau ritualuri nelipsite ale acestei sărbători, prilejul cel mai favorabil pentru a face predicții despre căsătorie, noroc, sănătate sau moarte. Era, de altfel, singura zi când se invoca ajutorul diavolului pentru astfel de practici⁹.

După cucerirea celților de către romani, tradițiile asociate sărbătorii lui Samhain s-au contopit cu cele ale sărbătorilor similare din calendarul roman, rezultatul fiind un hibrid păgân care vreme de trei secole a fost precursorul viitoarei sărbători „creștine” Halloween. Potrivit istoricului Nicholas Rogers, cu toate că „unii folcloriști i-au detectat originile în sărbătoarea romană a Pomonei, zeița fructelor și a semințelor, sau în festivalul morților denumit Parentalia [...], sărbătoarea trimite cel mai adesea la festivalul celtic Samhain sau Samuin, care înseamnă «sfârșitul verii»”¹⁰.

Fiindcă a luat naștere în păgânism, e firesc ca și obiceiurile pe care această sărbătoare le promovează să fie legate tot de credințe păgâne, fapt ce stârnește și astăzi printre creștini reacții dintre cele mai diverse. Așa se face că la începuturile istoriei americane, Halloweenul nu era sărbătorit tocmai din pricina profundelor rădăcini creștine ale națiunii. Abia în secolul al XX-lea celebrarea lui s-a extins la scară largă. Inițial, sărbătoarea își găsisese refugiu doar în micile comunități catolice de irlandezi, până când, odată cu foametea cartofului din 1846, milioane de compatrioți au debarcat pe țărmurile Americii aducând cu sine aceste obiceiuri. S-ar putea spune așadar că, într-o mare măsură, Halloweenul zilelor noastre amintește de o veche tradiție irlandeză ce coboară în timp până la festivalul celtic Samhain, care reprezenta totodată venirea iernii, anotimpul morții și al întinericului¹¹.

⁹ *Ibidem*, pp. 9-14.

¹⁰ Nicholas Rogers, *Halloween. From Pagan Ritual to Party Night*, Oxford: Oxford University Press, 2002, p. 11.

¹¹ John Ankerberg, John Weldon & Dillon Burroughs, *op. cit.*, pp. 14-15.

Întâmpinată în fiecare an pe 14 februarie, Valentine's Day, Sfântul Valentin sau Ziua Îndrăgostiților, așa cum este cunoscută autohton, reprezintă în tradiția occidentală prilejul de a sărbători dragostea, oferind flori, cadouri și felicitări persoanei iubite. Deși s-a transformat cu timpul într-un spectacol kitsch și ultracomercial, scopul și originile sărbătorii rămân în esență nobile – cel puțin cele din perioada creștină –, spre deosebire de întunecatele începuturi ale sărbătorii irlandeze.

Acum mai bine de două mii de ani, una dintre zeitățile adorate în vechea Romă era Lupercus (lat. „cel care apără de lupi”), o divinitate italică străveche, considerată protectorul turmelor și al păstorilor; romanii îl identificau cu Pan, zeul grec al fertilității și al agriculturii, al pădurilor, câmpurilor și câmpiilor. Se credea că Lupercus proteja recoltele și animalele de lupii înfometați. În semn de mulțumire, locuitorii cetății organizau an de an, între 13 și 15 februarie, un mare festival – Lupercaliile –, dedicat totodată venirii primăverii și cuplurilor tinere. Pe durata sărbătorii, numele fetelor erau adunate în cutiuțe, iar băieții le extrăgeau. Perechile astfel formate trebuiau să țină tot anul; câteodată, cei doi își promiteau căsătorie, însă foarte adesea sfârșeau prin a avea cel mult o relație fizică¹².

Odată cu creștinarea, romanii decid să schimbe numele sărbătorii și o botează Sf. Valentin, în amintirea mai multor martiri omonimi, dar cel mai probabil a unui preot care trăise la Roma cu mulți ani în urmă și despre care circulau povești nenumărate. Se spune că preotul și-ar fi dobândit faima ajutând cuplurile să se căsătorească în secret, împotriva voinței războinicului împărat Claudius II Gothicus. Acesta era de părere că bărbații singuri se dovedeau mai buni soldați și, prin urmare, interzisesese categoric mariajul între tineri. Valentin susținea că, dimpotrivă, căsătoria este parte a planului divin și unul dintre scopurile existenței. De aceea, continua să officieze căsătorii pe ascuns, în numele iubirii. După o lungă prigoană, este prins și întemnițat, iar pe 14 februarie 269/270 împăratul îl condamnă la moarte prin decapitare. În închisoare, Valentin, cu puterile sale tămăduitoare, o vindecă de orbire pe fiica gardianului de care între timp se îndrăgostise. Legenda spune că-i scria zilnic misive de dragoste și că ultima

¹² Alice K. Flanagan, *Valentine's Day*, Minneapolis: Compass Point Books, 2002, pp. 5-6.

dintre ele, trimisă chiar în noaptea dinaintea execuției, se încheia cu aceste cuvinte: „Al tău Valentin”¹³.

Prima dată oficială a sărbătorii este instituită de către papa Gelasius I în anul 496, când Lupercaliile romane sunt înlocuite cu Ziua Sf. Valentin, în cinstea preotului martir ucis la Roma în secolul al III-lea. Povestea capătă o aură mitico-romantică abia prin secolul al XIV-lea, odată ce biserica creștină îl declară pe Valentin ocrotitorul îndrăgostiților, iar ziua de 14 februarie începe să fie serbată ca zi a iubirii. În 1537, regele Henric al VIII-lea stabilește prin cartă regală ca întreaga Anglie să sărbătorească Ziua Îndrăgostiților pe 14 februarie și tot atunci, în secolul al XVI-lea, apar primele mesaje oficiale de dragoste, așa-numitele *valentines*. Până la sfârșitul veacului al XVIII-lea, se comercializau deja felicitările tipărite care, în mod obișnuit, îl înfățișează pe Cupidon, zeul iubirii, alături de inimioare, flori și păsări, simboluri ale primăverii, anotimpul în care dragostea, ca și natura, renaște. În 1969 însă papa Paul al VI-lea decide eliminarea sfântului din calendarele catolice, dar nu se știe cu certitudine dacă despre acesta este vorba, dat fiind faptul că mai sunt alți doi sfinți asociați acestei date, un episcop și un misionar în Africa. Astăzi, sărbătoarea este foarte populară în Statele Unite, Marea Britanie, Canada și Australia, dar este celebrată și în alte țări precum Franța, Mexic, Japonia, Coreea¹⁴ sau chiar Arabia Saudită ori Iran, unde ziua iubirii, deși socotită un „import cultural decadent”, a reușit să supraviețuiască mediului ostil și să devină un fenomen în expansiune¹⁵.

Asocierea, aproape inevitabilă, dintre Ziua Îndrăgostiților și consumismul galopant al unei societăți tot mai avide se produce încă din secolul al XIX-lea. Bomboanele de ciocolată și florile, în special trandafirii roșii, devin cadourile tradiționale, însoțite de tipica felicitare. Se estimează că numărul de cărți poștale, scrisori de dragoste și mesaje electronice care se trimit anual cu această ocazie depășește un miliard¹⁶. Mai mult decât atât, în ultimii ani, sărbătoarea

¹³ Alice K. Flanagan, *op. cit.*, pp. 6-7. *Valentine's Day*, <http://www.britannica.com/topic/Valentines-Day> [Accesat la: 30/04/2016]. *Originile Zilei Îndrăgostiților*, http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/originile-zilei-indragostitilor [Accesat la: 30/04/2016].

¹⁴ *Valentine's Day*, <http://www.britannica.com/topic/Valentines-Day> [Accesat la: 30/04/2016]. *Originile Zilei Îndrăgostiților*, http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/originile-zilei-indragostitilor [Accesat la: 30/04/2016].

¹⁵ „Dragostea e obligatorie de Valentine's Day”, in *Semnele Timpului*, <http://semneletimpului.ro/social/dragostea-e-obligatorie-de-valentine-s-day.html> [Accesat la 30/04/2016].

¹⁶ *Originile Zilei Îndrăgostiților*, http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/originile-zilei-indragostitilor [Accesat la: 30/04/2016].

pare să-și fi lărgit semnificația, astfel încât 14 februarie este ziua în care nu doar îndrăgostiții, ci și rudele sau prietenii, își exprimă afecțiunea.

De câteva decenii încoace, cea mai comercială dintre sărbătorile în discuție este probabil Black Friday. Fără a fi totuși o sărbătoare propriu-zisă, ea se celebrează în ultima vineri din luna noiembrie, după Ziua Recunoștinței (*Thanksgiving Day*). Black Friday e mai degrabă un concept de marketing asociat în mod tradițional zilei care deschide sezonul cumpărăturilor de Crăciun în Statele Unite.

Cum e și normal, denumirea de „zi neagră” nu poate avea decât conotații negative. Și totuși, din anii '30 și până astăzi, Vinerea Neagră este una dintre cele mai profitabile zile din an, atât pentru comercianți, cât și pentru cumpărători. Există și două explicații pentru rezonanța oarecum sumbră a sărbătorii. Prima face trimitere la panica stârnită pe piețele financiare din Statele Unite pe 24 septembrie 1869, în timpul președintelui Ulysess S. Grant, de speculatorii Jay Gould și James Fisk care au încercat să dea o lovitură pe piața aurului; tentativa s-a soldat cu un eșec, însă valoarea aurului a scăzut dramatic pricinuind pierderi importante. Cea de-a doua se referă la incidentele petrecute în anii '60 în orașul american Philadelphia, când o mulțime de motocicliști, dar și de pietoni, au intrat într-o altercație cu forțele de ordine ale poliției. Foarte mulți oameni obișnuiau să meargă la cumpărături în acea zi, fapt care provoca aglomerație, accidente de trafic și chiar violențe.

Conotația pozitivă a sărbătorii este legată, firește, tot de aspectul financiar. În vinerea de după Ziua Recunoștinței comercianții aplicau reduceri substanțiale de preț și astfel se înregistrau volume foarte mari de vânzări. Ziua respectivă marca în organizarea contabilă, efectuată manual la vremea aceea, trecerea de la pierderile aduse de o perioadă destul de lentă pentru vânzări (însemnate cu cerneală roșie) la profituri considerabile (însemnate cu negru). Acesta este, de altfel, modul în care Black Friday este „sărbătorită” și astăzi în întreaga lume, dar mai ales în Statele Unite: marile lanțuri comerciale își deschid porțile de la primele ore ale dimineții sau chiar de la miezul nopții, iar clienții pornesc literalmente în goana după reduceri, deși, tot mai des în ultimul timp, Black Friday se desfășoară în mediul virtual, printr-un marketing adesea agresiv pe site-uri și rețele de socializare; se evită astfel așteptarea interminabilă în fața magazinelor, dar și incidentele cauzate nu de puține ori de cumpărătorii dispuși să facă orice

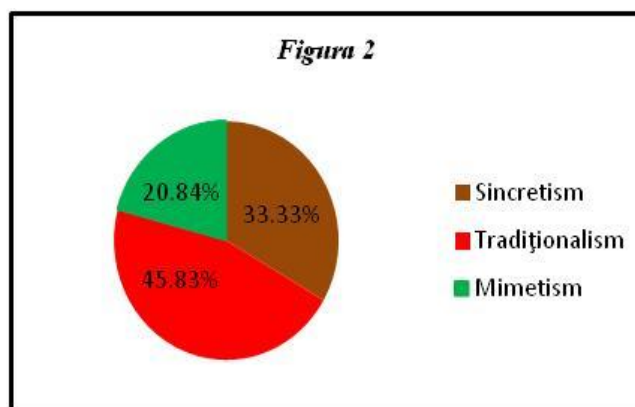
pentru a-și achiziționa produsul dorit, cele mai populare mărfuri rămânând electrocasnicele și jucăriile¹⁷.

§.3. Cum sunt receptate sărbătorile americane de către adolescenții români?

Întrebarea pe care am formulat-o în chiar titlul articolului și pe care o reluăm aici este, în mod evident, mult prea generală și acoperă un segment mult prea larg, însă insistăm asupra faptului că datele culese reflectă atitudinile culturale ale unui număr relativ redus de elevi încadrați într-o anumită grupă de vârstă (vezi *supra*); prin urmare, admitem că opiniile acestora nu pot fi extrapolate în totalitate și, pe cale de consecință, aplicate tuturor adolescenților români, dar ele oferă o perspectivă interesantă și în egală măsură un important punct de plecare pentru a analiza influența sărbătorilor americane asupra identității culturale a tinerilor români, dar și a poporului român în ansamblu.

O primă constatare, în urma analizei punctelor de vedere exprimate, este că, în linii mari, reacția generată de sărbătorile americane este una surprinzătoare. Majoritatea elevilor (45.83%) s-au declarat împotriva adoptării acestor practici (îndeosebi Halloween și Valentine's Day), invocând diverse motive de ordin cultural-religios. Atitudinea este oarecum neașteptată, dacă ținem seama că publicul-țintă este unul foarte tânăr și, cel puțin teoretic, mult mai receptiv la elementele specifice altor culturi. La o diferență nu tocmai mică (33.33%) se situează cei care afișează o atitudine calificată de noi drept neutră: nu contestă preluarea sărbătorilor americane, ci mai degrabă văd în asta un lucru pozitiv, dar pledează și pentru păstrarea tradițiilor autohtone similare (Sfântul Andrei și Dragobetele). Cei mai puțini sunt elevii care îmbrățișează fără rețineri aceste importuri culturale, adoptând o atitudine de totală deschidere față de „americanizare” și de efectele subsecvente.

Pornind de la acest set de atitudini, ne-am permis să le asociem pe fiecare dintre ele cu un

¹⁷ *Black Friday*, <http://www.britannica.com/event/Black-Friday> [Accesat la: 30/04/2016]. *Black Friday 2015. Istoria mai puțin cunoscută a nebuniei din Vinerea Neagră*, <http://www.descopera.ro/cultura/14884430-black-friday-2015-istoria-mai-putin-cunoscuta-a-nebuniei-din-vinerea-neagra> [Accesat la: 30/04/2016].

concept care să se apropie întrucâtva de esența celor exprimate de participanții la proiect (Fig. 2).

Astfel, receptarea pozitivă a tradițiilor americane am echivalat-o cu un soi de *mimetism*: o atitudine culturală imitativă, o formă de import nediferențiat al elementelor alogene, în cazul de față, occidental-americane. Care sunt argumentele pro? „...Românii au preluat cu drag sărbătorile americane”, afirmă unul dintre elevi, „deoarece cu ajutorul acestora se pot distra mai des...”; un altul este de părere că ele „...ne scot din rutina zilnică și ne dau un motiv să fim mai fericiți alături de prieteni, familie...”. Pe lângă aceste considerente de ordin emoțional, este semnalată și latura mai mult comercială și mai puțin religioasă a acestor practici festive, fapt ce ajută din plin economia națională: „...sărbătorile americane sunt binevenite... este bine pentru economie, cum ar fi de Black Friday, în acea zi magazinele obțin un profit extrem de mare, [care, n.n.] se repetă și la celelalte sărbători...”. Unii elevi văd în adoptarea sărbătorilor americane un lucru benefic ce a condus la schimbarea mentalității și a perspectivei românilor, țara noastră devenind mai familiarizată cu obiceiurile Occidentului. Regăsim ideea și în afirmația unui alt elev care este de părere că sărbătorile americane „...ne fac viața mai interesantă și ne ajută să cunoaștem și obiceiurile din alte țări...”. Așa cum sunt și elevi care cred că „...trebuie să mai practicăm ceva nou... să fim la modă...”, iar prin încorporarea unor tradiții noi, să îmbogățim patrimoniul cultural autohton și să lărgim orizontul și specificul românesc.

Pe de altă parte, promovarea trecutului, precum și atașamentul excesiv față de valorile tradițional-arhaice, văzute într-o lumină superioară în comparație cu tendințele și valorile moderne sunt asimilate *tradiționalismului*. Am considerat potrivit acest termen pentru a cataloga receptarea negativă a sărbătorilor americane. Mulți dintre elevii care au manifestat o atitudine culturală de respingere insistă asupra faptului că românii nu ar trebui să sărbătorească în stil american, întrucât aceste zile festive nu ne aparțin și nu ne caracterizează; ei se declară împotriva unui atare „furt” cultural, cu atât mai mult cu cât avem și noi datini și obiceiuri asemănătoare ce ar trebui respectate: „...nu mi se pare normal să luăm un obicei din altă țară... unii români le sărbătorească ca fiind ale lor... avem obiceiurile noastre... nu înțeleg de ce ar trebui să sărbătorim și altele care nu ne aparțin... sunt foarte multe sărbători de-ale noastre foarte frumoase care îi impresionează pe străini...”; „...sunt lăsate în spate tradițiile noastre și înlocuite cu altele americane... sunt contra sărbătorilor americane, deoarece avem și noi astfel de sărbători și consider că fiecare țară ar trebui să-și respecte tradițiile și obiceiurile...”. Unii elevi merg chiar și mai departe în a-și susține opinia negativă fermă, dublată de un autohtonism surprinzător pentru

vârsta lor; în acest sens, e bine să nu pierdem din vedere rolul fundamental al familiei în păstrarea și promovarea sărbătorilor tradiționale, aspect care face ca atitudinea elevilor să nu mai apară poate la fel de neobișnuită ca la început. Iată ce remarcă aceștia: „...părerea mea este că ar trebui să ne limităm la sărbătorile noastre... dacă vom continua să sărbătorim ca americanii, tradițiile vor dispărea, lucru care de fapt se întâmplă, deoarece mulți dintre noi nu mai ținem sărbătorile ca pe vremuri și uităm încetul cu încetul de ele...”; „...în ultima vreme se acordă o mult mai mare importanță acestor sărbători din afară decât celor tradiționale românești... Acordând în continuare o atât de mare atenție sărbătorilor care nu ne aparțin și dând la o parte din ce în ce mai mult tradițiile noastre, vom ajunge în punctul în care sărbătorile noastre nu vor mai avea nici o importanță... Înlăturându-ne originile și tradițiile, vom decădea extrem de mult în ochii celorlalte popoare. Dacă acordăm o mai mare atenție altor sărbători și nu sărbătorilor noastre, *nu suntem cu adevărat români*” (subl. n.). În locul acestor sărbători „copiate”, „...românii ar trebui să-și facă propriile sărbători, să fie originali, dar e mai simplu să «împrumute» o sărbătoare decât să «creeze» una nouă”, sunt de părere elevii, care nu omit să puncteze și ce anume îi motivează pe români să facă o astfel de alegere culturală: „...românii, în general, sunt mai atrași de noutăți, de evenimentele și tradițiile americane decât de cele românești...”, „...românii tind să adopte sărbătorile americane din nevoia de modernizare, din snobism...” sau, pur și simplu, din dorința de a se distra. Dacă Valentine’s Day ori Black Friday își găsesc mai ușor justificare în rândul tinerilor, Halloweenul are parte de critici destul de dure, legate mai ales de aspectul anti-religios al sărbătorii. Un elev consideră că „...este o sărbătoare care nu are ce căuta în România... religia noastră nu ne dă voie să sărbătorim acest eveniment deoarece se spune că nu are legătură cu Dumnezeu... și noi avem unele sărbători în care putem să ne costumăm în personaje înfricoșătoare, dar acestea au rolul de a alunga spiritele rele, nu de a le «chema»...”; mai mult chiar, „...această sărbătoare îl sărbătorește de fapt pe Satan... Halloween înseamnă «sărbătoarea morților». Copiii se îmbracă în fantome, zâne, vârcolaci, mumii, iar acest lucru nu este chiar bun pentru ei, deoarece le schimbă gândirea. De ce să sărbătorim ceva rău, neadevărat, când putem să sărbătorim ceva adevărat, cum ar fi moartea, învierea Domnului Iisus”.

Cele două posturi își dau mâna într-o atitudine mai tolerantă, ce vine în sprijinul comunicării inter- și multiculturale, pe care am ales să o asociem unei forme particulare de *sincretism*: nu atât îmbinare ori amestec de elemente culturale eterogene, amalgam ori fuziune

de componente mai mult sau mai puțin conciliabile, cât mai curând dualism, simultaneitate, în speță coexistență a sărbătorilor autohtone și a celor americane, fiecare păstrându-și specificul și identitatea. Din opiniile elevilor deducem, în principal, că sărbătorile americane nu exercită o influență negativă asupra românilor atâta vreme cât aceștia înțeleg să se îngrijească de propriile tradiții: „...nu trebuie să facem abatere de la sărbătorile și tradițiile noastre”, „...românii trebuie să-și diversifice sărbătorile preluând și altele străine, însă cred că trebuie să fie selectivi în privința acestora și să nu uite să-și sărbătorească tradițiile autentice... România trebuie să preia cu încredere și alte obiceiuri străine, însă să le aleagă cu grijă”, „...chiar dacă împrumutăm unele sărbători, asta nu înseamnă că trebuie să uităm sărbătorile noastre, deoarece este foarte important să păstrăm tradiția țării”, „...nu este o greșeală să împrumutăm ceva de la alte popoare; ...nu sunt contra practicării și altor sărbători decât cele din calendarul creștin ortodox... unele sărbători românești se înrudesesc cu ale americanilor... însă niciodată nu ar trebui să uităm tradițiile românești”. Exemplul la care elevii apelează cel mai des este cel al Zilei Îndrăgostiților. Cu toate că și patrimoniul local include o sărbătoare (ce-i drept, mult prea puțin promovată) care celebrează iubirea – Dragobetele –, tinerii par să se simtă mai apropiați de cea americană. Unul dintre elevi își exprimă preferința clară pentru tradiția transatlantică deoarece consideră că „...totul [este] mult mai bine pregătit și anume: decorurile, cadourile și localurile”. Dacă generațiile în vârstă se arată sceptice și reticente în a accepta „...actualizări și noutăți din alte țări...” prin care România „...s-ar mai occidentaliza măcar în mică parte...”, adolescenții privesc aceste sărbători ca pe un „prilej de distracție”, o ocazie de a „...socializa mai mult cu prietenii, fără a folosi internetul și alte tehnologii...”, în fine, ca pe un „...mod bun și plăcut de a ieși din viața de zi cu zi și de a căpăta noi experiențe”.

§.4. Concluzii

Suntem neîndoiește parte a uriașului „sat global” și ar fi o naivitate să credem că procesul tot mai accelerat de globalizare nu va continua să ne afecteze și la nivel cultural-identitar. Trăim într-o lume globalizată, multipolară, în care referenții culturali se află într-o schimbare continuă, iar barierele culturale tind să se estompeze; de aceea, nu e de mirare că, redus la condiția de consumator universal sau de servil producător al bunurilor de consum, românul, pradă dezorientării, se vede în postura de a-și procura sau de a-și crea – la o scară cu siguranță mult mai mică decât alți cetățeni planetari – propriile puncte de sprijin de care să își

ancoreze identitatea. Iar generațiile tinere sunt negreșit cele mai vulnerabile într-o lume ce nu mai cunoaște granițele de acum câteva zeci de ani, o lume instabilă și în perpetuă mișcare pe care sociologul Zygmunt Bauman o numește „lichidă” – „lichiditatea”, incertitudinea, fluctuația, tranzitorietatea au ajuns să definească societatea globală a ultimelor decenii.

Deși nu constituie rezultatul unei cercetări exhaustive, opiniile inventariate în lucrarea de față scot totuși la lumină câteva aspecte interesante în legătură cu modul în care adolescenții români înțeleg să se raporteze la influența străină, recte americană, manifestată la nivel cultural (pe lângă filme, muzică, mâncare, etc.) și printr-o serie de practici festive care se bucură de o lungă tradiție în Occident. Chiar dacă părerile exprimate împotriva importurilor culturale americane alcătuiesc un segment reprezentativ, am dori să subliniem că tinerii vădesc totuși o atitudine tolerantă și în mare măsură nediscriminatorie față de acestea, exceptând câteva considerații nefavorabile sărbătorii de Halloween, blamată pentru ritualurile păgâne pe care le promovează și care ar intra în contradicție cu învățătura Bisericii și cu dogmele creștine. Totodată, remarcăm faptul că adolescenții scot în evidență caracterul (aproape?!) eminamente comercial și lipsa de substanță a acestor sărbători, dar și faptul că, oarecum paradoxal, ei afișează o bucurie nedisimulată de a sărbători „în stil american”, un stil vândut cu mare succes pe întreaga planetă mai ales prin intermediul Hollywood-ului și al unui marketing agresiv. Și totuși, cel puțin în aparență, tinerii români se dovedesc atașați de valorile și tradițiile autohtone; presiunea „împrumuturilor” culturale este însă tot mai mare, cu precădere cea venită dinspre spațiul anglo-american. În ce fel și cât de mult ele vor modela (sau au făcut-o deja) identitatea culturală a acestor tineri și cum va reuși să supraviețuiască specificul românesc într-o „modernitate lichidă” unde totul – și cu atât mai mult esența necuantificabilă a unui popor – este mai fluid, mai ușor, mai difuz, rămân interogații la care deocamdată nu ne aventurăm să formulăm un răspuns.

Această lucrare a fost posibilă prin sprijinul financiar oferit de UEFISCDI (Unitatea Executivă pentru finanțarea învățământului superior, a cercetării, dezvoltării și inovării) în cadrul proiectului TE 2014 n° PN-II-RU-TE-2014-4-2335, cu titlul Competențe lingvistice în L3 și identitate multiculturală – variabile de integrare lingvistică ale elevilor români în contexte de imigrație.

BIBLIOGRAPHY:

1. ANKERBERG, John; John WELDON; Dillon BURROUGHS, *The Facts on Halloween*, Eugene, Oregon: Harvest House Publishers, 2008.
2. *Black Friday*, <http://www.britannica.com/event/Black-Friday> [Accesat la: 30/04/2016].
3. *Black Friday 2015. Istoria mai puțin cunoscută a nebuniei din Vinerea Neagră*, <http://www.descopera.ro/cultura/14884430-black-friday-2015-istoria-mai-putin-cunoscuta-a-nebuniei-din-vinerea-neagra> [Accesat la: 30/04/2016].
4. „Dragostea e obligatorie de Valentine’s Day”, in *Semnele Timpului*, <http://semneletimpului.ro/social/dragostea-e-obligatorie-de-valentine-s-day.html> [Accesat la 30/04/2016].
5. FERRÉOL, Gilles; Guy JUCQUOIS (coords.), *Dicționarul alterității și al relațiilor interculturale*, traducere de Nadia Farcaș, Iași: Polirom, 2005.
6. FLANAGAN, Alice K., *Valentine’s Day*, Minneapolis: Compass Point Books, 2002.
7. *Halloween*, <https://ro.wikipedia.org/wiki/Halloween> [Accesat la: 25/04/2016].
8. „Halloweenul – exmatriculat din școlile americane – adoptat de cele românești”, in *Semnele Timpului*, <http://semneletimpului.ro/religie/halloweenul-exmatriculat-din-scolile-americane-adoptat-de-cele-romanesti.html> [Accesat la 01/05/2016].
9. KUISEL, Richard, “Debating Americanization: The Case of France”, in Ulrich BECK, Natan SZNAIDER, Rainer WINTER (eds.) *Global America? The Cultural Consequences of Globalization*, Liverpool: Liverpool University Press, 2003.
10. *Originile Zilei Îndrăgostiților*, http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/originile-zilei-indragostitilor [Accesat la: 30/04/2016].
11. RITZER, George; Paul DEAN, *Globalization: A Basic Text*, 2nd edition, UK: John Wiley & Sons, Ltd, 2015.
12. ROGERS, Nicholas Rogers, *Halloween. From Pagan Ritual to Party Night*, Oxford: Oxford University Press, 2002.
13. *Valentine’s Day*, <http://www.britannica.com/topic/Valentines-Day> [Accesat la: 30/04/2016].